Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

SØNDERJYSK LUNE

Skæmtefulde Ord eller Gærninger, av Uffesagnets Fortæller, Herremanden Sorteplov, Pastor Carsten Lorenzen, Biskop Hans Adolf Brorson, Nationaldigteren Johannes Ewald, Kaptajn Werner Abrahamsson, Biskop Jørgen Hansen, Værkmester Kruse, Slagtermester Reimers, Rigsdagsmand Gustav Johannsen, Redaktør Skovrøy, Købmand Lorenz Filskov, Matematikeren Nikolaj Andersen, Bibliotekar Martin Hansen og mange flere.

Samlede paa Bissekræmmertogter hist op og herned

av

Per Syvspring

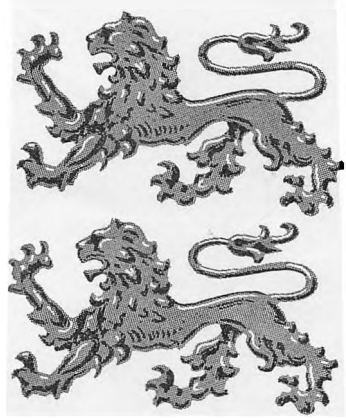

Udgivet i Kommission hos GRÆNSEN, Dansk-Nordisk Forlag
GENTOFTE 1942

Indledning.

De Fremmede, de tænkte at volde hende Sorg,
De bød hende Trældom i hendes egen Borg.
Men just som de mente, hun var i Baand og Bast,
Da *lo* hun saa hjærtelig, at alle Lænker brast.
Lembcke: „Vort Modersmaal er dejligt".

Hvad er det, der har holdt Sønderjyllands Danskhed oppe gennem de tunge Trængselstider? Det er sikkert først og fremmest Landsfolkets alvorlige, inderlige *Religiøsitet*, — den, som skønnest kommer til Orde i Biskop Hans Adolf Brorsons klassiske Taalmodshymne: „Her vil ties, her vil bies, her vil bies, o svage Sind!" Dærnæst er det den seje *Frihedsfølelse* og stejle *Retsfølelse*, — Egenskaber, for hvilke Redaktør Jens Jessen staar som den typiske Legemliggørelse. Men ved Siden dærav maa vi ikke glemme endnu et vigtigt Element, — det er det ukuelige sønderjyske *Humør*, der forresten netop i den fromme Biskop Brorson har fundet et av sine første Udtryk. Dette Humør har kunnet bære over mange tunge Prøvelser.

Sønderjydens Vid er træfsikkert rammende, respektløst overfor Konger, Prinser, Professorer, Præster og Øvrighedspersoner. Det ligner for saa vidt den kjøbenhavnske Gadeungdoms Cowboy-Vid, — det, der engang næsvist antastede den arme Professor Sibbern med de historisk kendte Ord: „Du ka tro nej, Moppe! Perle gaar inte paa Volden idag!" (Professoren havde nemlig et Aasyn, der grandgivelig lignede en Moppes). Men sønderjysk Vid er ikke saa næsvist; det har mere av det tørre, brede jyske Lune; det er i Reglen harmløst, godmodigt og netop dærfor saa inderlig tiltalende. Kun, hvor det gælder om at værne den nationale Værdighed, kan det blive haardt og skaanselsløst.

I ældre Tider træder sønderjysk Vid ikke meget frem. For det første er Middelalderens Krøniker gravalvorlige, har ingen Sans for Humor. Og for det andet og vigtigste fattes endnu den daglige Brydning mellem Dansk og Tysk, som danner sønderjysk Folkevids frugtbareste Grobund.

Et enkelt sønderjysk Oldsagn, det om Kongesønnen Amleth, gaar ganske vist udtrykkelig ud paa at more Tilhørerne, hvortil Heltens skrømtede Sindsforvirring giver rig Lejlighed. Men hans skæmtefulde Tvetydigheder og Gaader, der aabenbart har moret Samtiden ustyrlig, tykkes

Nutiden lovlig skruede og haartrukne; vi kan ikke rigtig skratte med. Mere efter vor Tids Smag har sikkert Sagnet om Uffe hin Spage været, og det har tydelig fremstillet de saxiske Modstanderes Optræden i ironisk Lys. Men Optegnelsens Latin har desværre svækket Gengivelsens Friskhed; vi kan kun ane den oprindelige Tone.

De første historiske Skæmteord, der er optegnede i Sønderjylland, skyldes Landsdelens Hertug, Knud Lavard; men som Kongeætling er han jo ingen født Sønderjyde. Han tilhører hele Landet, — naturligvis for saa vidt ogsaa Sønderjylland. Dærnæst følger et Par Tilløb til skæmtefuld Udtryksmaade, det ene av Herremanden Sorteplov i Elvehundredtallet, det andet av Forfatteren til Visen om Iver Ottesøn i Trettenhundredtallet; det sidstnævnte Tilfælde har en viss national Farve.

Endelig i Syttenhundredtallet opdukker det første sønderjyske Digt, der i sit samlede Indhold gennemfører en skæmtefuld Tone, Biskop Brorsons Vise om „David og Goliat". I samme Aarhundrede følger Kaptejn Werner Abrahamsons satiriske Vise „Min Søn, om du vil i Verden frem, saa buk!", hvori ogsaa et Vers om det kongerigske Tyskeri. Det foregriber Udbruddet av den fortsatte Nationalstrid siden Førstningen av Attenhundredtallet. Siden Stridsudbruddet flyder Strømmen av det sønderjyske Vid rigt og uavbrudt indtil vore Dage.

En indholdsrig Samling er given av *Svend Thorsen* i Bogen „Lunets Sønner", 1937. En Del findes ogsaa hos *Nikolaj Andersen* i Samlingen „Sønderjydske Digte og Historier", 1930. Men hos Thorsen savnes dog adskillige av de bedste Historier. I det hele findes der ikke nogen Samling, der tager Sigte paa det sønderjyske Vid i hele dets historiske Udfoldelse. En saadan skal forsøges hær. Svend Thorsen vil næppe tage mig ilde op, at jeg ogsaa laaner et Par Perler fra hans Bog.

Historierne egner sig ypperlig til Oplæsning og Genfortælling. Overalt, hvor de er bleven fremførte i Forsamlinger, har de bragt Salene til at ryste av Latter. Folk kan ikke staa for det tørre og overraskende sønderjyske Lune. Intet egner sig bedre til at gendrive den dumme Fordom, som man saa tit møder, at den danske Sag i Sønderjylland skulde være noget kedeligt, fortærsket Noget. Avfyr blot et Par udsøgte Historier mod de dødkedede Tværdrivere, og se, om de kan staa for dem! Det skal vist med bedste Vilje knibe for dem at holde Alvoren og den sure Maske.

Hærmed være „Sønderjysk Lune" henstillet til Læserens gunstige Dom. Nyd det med Helsen!

Per Syvspring.

1. Uffe hin Spage og Saxerne.

Som nævnt i Indledningen, har den sønderjyske Digter i 10de Aarhundrede sikkert ladet sit Lune spille ved Skildringen av de saxiske Sendemænds sabelraslende Indmarsch og av Uffes sindige, poliske Optræden før og under Holmgangen. Men ak, det gamle Kærnesprog er udslettet i Sven Aggesøns og Saxes fine Boglatin. Vistnok har Dr. phil. Gudmund Schütte gjort sig velment Umage for at genfremstille den olddanske Fortælling i stavrimende Vers, se hans Bog „Dansk Tunge" S. 80 ff. Men Viljen har været bedre end Evnen, jævnfør Valdemar Rørdams Ord i „Fjordene" S. 65: „Han førte stundom lidt for store Sejl paa sagntung Digterjolle, saa den kæntrede".

Mere Indtryk av den oprindelige Form faar vi utvivlsomt av en Gengivelse fra den mellemslesvigske Landby *Ellund*, — uvisst om fortsat overleveret siden Middelalderen, eller grundet paa Vedels eller Grundtvigs Oversættelser av Saxes Værk. Uffesagnet var endnu i Mands Minde det kæreste Fortælleæmne ved Ellundingernes Konegilder; hos dem er det blevet optegnet paa Folkemaalet, og Dr. Schütte har optaget det i sin Bog „Sønderjylland kalder", 2. Udg., S. 29 ff. Hær skal gengives nogle Stykker.

„Uffe stoj lædt aa saa aa di to Sawsere; saa gir haan sæ te aa dræl mæ baade de jæn aa de annen, aa mer aa mer aapire bløw dæn føst Sawser, haan sku slaas mæ, saa dæn slow om sæ uen Maal aa Mæ. Mæn saa aa jæn Gang gæk Uffe løs aa ham mæ Skræp, aa snaar laa æ Sawser aa æ Joer, aa dæn Sawser vaar dø. . . .

Nu gæk Uffe ætter æ Kejser sin Søn, aa mæ ham lejt han, lie som æn Kat gør mæ æn Mus; jo tombere slow æ Prins om sæ. Mæn Uffe bløw hel role væ æt aa soj te æ Prins: „Æ troj da, te æn Sawser vaar stør; mæn dæ æ væl kon i æ Mun, di hær æt". Aa saa slow Uffe te æ tysk Kejser sin Søn, te haan draat næer aa æ Joer, aa hær bløw haan liggen, fo haan vaar aa dø".

Ind imellem kommer saa Kong Vermunds kendte Udbrud: „Dæ vaar Skræp, dær klaang!" Dette Udbrud er for os i overført Mening blevet Udtryk for et skarpt og rammende Svar, der sætter Tingen paa rette Plads. Netop saadan er jo det sønderjyske Vid.

2. Hertug Knud Lavard overfor Stimanden og overfor Venderfyrsten Henrik.

Sønderjyllands Hertug *Knud Lavard*, snigmyrdet 1131, var folkekær og havde Gammen av bred, grovkornet Skæmt.

Engang bragte man for hans Domstol en Bande *Stimænd*, der havde huseret i Grænseegnene; de skulde nu hænges. Iblandt dem var der en Fyr av kongelig Æt; han var stor paa det og kæftede op om, at han nok skulde slippe bedre end de andre paa Grund av sit Frændskab med Knud. Det var godt at ha Fanden til Morbroder, mente Skælmen. Men da han pukkede paa Frændskabet, svarede Knud blot: „Nej se, min fine Ven! Est du saa ædelbaaren? Saa vilde det virkelig være Synd og Skam at skære dig over samme Kam som de menige Banditter. Du skalt nok faa den Ære, som du fortjener!" Og saa lod han Frænden klynge op i en Skibsmast; dær kunde han hænge og dingle højt over sine menige Røverfæller. — Det var en lidt makaber Skæmt, som næppe gouteredes tilstrækkelig av ham, den gik ud over. Men Ret skal være Ret. Det gjaldt hos Knud, vidste man, og dærfor var man saa trygg ved ham.

Næste Gang var det galt med en anden Frænde. Knud kom i Trætte med den østholstenske Venderfyrste *Henrik*, som han var i Svogerskab med. Denne Frænde var ogsaa stor paa det. Han sagde: „Ja, Knud er nok en vælig Fole; men jeg skal", — som han kunde bande, — „nok lægge Bidsel og Tøjle paa ham!" De Ord kom Knud for Øre. Kort efter lykkedes det ham at overraske Henrik i en Grænsefæstning. Det skete saa hovedkulds, at Henrik kun kunde redde sig ved at plumpe paa Hovedet i Grænsefloden og svømme over. Knud iagttog ham fra den modsatte Bred. Han stak i et muntert Skrat og raabte: „Blevst du vaad Frænde?" Ærgerlig svarede Henrik: „Hvad er det ogsaa for en Manér saadan at komme bag paa een?" Stadig leende raabte Knud: „Aa, jeg vilde jo bare hente det Bidsel, du havde lovet mig!" „Jamen", svarede Henrik, „du er jo helt ustyrlig og sparker og slaar, saa ingen kan komme dig nær". — Forresten blev de to siden gode Venner; der var Godmodighed bag Knuds Skæmt, skønner vi.

3. Herremanden Sorteplov og Prins Erik Lam.

I Nærheden av Ribe boede Herremanden *Sorteplov*. Om det var søndenfor Kongeaaen, veed jeg ikke saa nøje, men det var ialfald i Sønderjyllands Nabolag, og jeg tager ham med hær, fordi vi fra Middelalderen har saa faa skæmtefulde Røster. Han hører nu til de allermest grovkornede.

Aar 1134 blev han Uvenner med Kong Erik Emune, og Kongen lod en nær Frænde av ham dræbe, vist uden skellig Lov og Dom. Siden foer Sorteplov hen, hvor Kongen forestod et Retterting, og lagde sit Spyds tværs igennem ham, og det blev hans Bane.

Strax sprang Kongens Søstersøn Erik Lam op og trak blank. Men Sorteplov tabte ikke Fatningen. Han mælede uforknyt: „Vær ikke saa ilsk, Erik Lam! Fjæl dit Sværd! Fedt Flæsk faldt dig i Kedlen, om du kender til at søbe!" Med disse plumpt skæmtefulde Ord mente han, at Erik Lam nu var nærmest til Tronen, — det var det „Flæsk", der var faldet i hans Kedel. Og Sorteplovs „argumentum ad hominem" synes at have viist sig virksomt; ialfald slap han uskadt fra Tinge.

4. Ridder Iver Ottesøn og Holsteneren Hr. Buske.

En sønderjysk Fornvise forherliger den sundevedske Ridder *Iver Ottesøn*. Han var Nabo til en indvandret holstensk Junker, Hr. *Buske*, vistnok av Ætten Westensee, der var kendt for sin Voldskhed og Hensynsløshed. De to var svorne Staldbrødre og Svogre; Hr. Buske var Fæstemand eller Husbond til Hr. Ivers Søster Kirsten. Alligevel kom de op at trættes om en Skov, der vistnok hørte til Ivers Arvelod. En Dag indbyder Hr. Buske sin Svoger til et Maaltid. Hr. Iver frygter Svig, men den anden siger:

„Hvor skal Græs paa Jorden gro,
først Brødre vil ikke hinanden tro?"

Hr. Iver lader sig overtale, men næppe er han indenfor Døren, før han bliver greben og lagt i Fodlænker; hans egen Søster hjælper med dærtil. Han tabte dog ikke Fatningen, men giver sig til at snakke op om de Sjælegaver, der efter hans nær forestaaende Død skal gives til hans Moder, hans Broder osv. Visen slutter:

„Min Søster vil jeg slet intet give.
Hun haver forraad mit unge Liv.

Hr. Buske giver jeg mit gode Sværd.
Saa Mænd, han er det fuldvel værd!"

Hr. Iver, han sit Sværd uddrog.
— I haver Tak, Iver Hr. Ottesøn! —
Hr. Buskes Hoved han av hannem hog.
— I giver os Volden over Skoven! —

Jeg vil ikke paastaa, at Visen i sin Tone er meget humoristisk. Men dens Pointe er dog tydelig et Overraskelsesmoment, der virker fornøjelig: Hr. Buske er saa godtroende at bilde sig ind, at Hr. Iver vil fly ham Sværdet som Gave, men istedenfor svinges det pludselig, og det er hans egen Knap, der ryger. Og denne Slutning har den nationaldanske Forfatters fulde Billigelse.

5. Pastor Carsten Lorenzen og Hertug Frederik av Nørborg.

Svenstrup Sognekald paa Als indehavdes omkring 1630 av en Pastor *Carsten Lorenzen*. Hans fyrstelige Herskab var Hertug *Frederik av Nørborg*, som var en raa, hensynsløs Person. 1637 fandt det Hertugen ind at stævne Svenstrup Bønder som Klappere til en Jagt paa en Helligdag. Hr. Carsten fritog dem, fordi det var ulovligt. Derefter kom Hertugen galopperende i fnysende Galskab og langede den opsætsige Præst een tværs over Synet med sin Ridepisk. Men Hr. Carsten lod sig ikke skræmme, og nu følger det komiske Optrin: han greb Hertugen i hans lange Bukkeskæg, halede ham ned fra Hesten paa Jorden og holdt ham en dundrende Tordentale. Denne formastelige Handling kostede sin Ophavsmand Kjole og Krave; men Kong Kristian IV, som godt nok kendte sin fyrstelige Frændes Meriter, lønnede den tapre og spøgefulde Præst med et bedre Kald i Odense. Om Tildragelsen har Tyskeren Chr. Trenckner skrevet et kønt Digt, som Dr. Schütte har oversat i „Sønderjylland kalder" S. 67; hær kaldes Præsten imidlertid fejlagtig for Jenssen. — Jeg har medtaget Optrinet hær, fordi Modsætningen mellem den storsnudede, brutale Hertug og den uforstyrrelige Præstemand, der ikke lader sig kyse, tykkes mig at være et Udtryk for det ukuelige sønderjyske Humør.

6. Brorsons Vise om David og Goliat.

Nordslesvigeren Biskop *Hans Adolf Brorson*, 1694—1764, er Almenheden kendt som en av vore store Salmedigtere. Hans Salme „Her vil ties, her vil bies, her vil bies, o svage Sind!" udmaler Taalmodet, saa det ikke kunde tænkes blidere og frommere, — skønt endda den preussiske Visdom i Köllertiden satte denne Salme paa Listen over

de forbudte „politisk ophisende Sange", fordi den kunde tænkes tydet som Opfordring til sej Modstand mod Undertrykkerne! — De færreste tænker imidlertid paa, at Taalmodssalmens fromme Forfatter andensteds kunde avsløre sig som en Spøgefugl, der mestrede den kærnefulde, folkelige Skæmt indtil Fuldkommenhed. Det har han kanske kun gjort et eneste Sted, men det er ogsaa tilstrækkeligt; hans kostelige Vise om „David og Goliat" vil for alle Tider sikre ham en Plads blandt vor skæmtefulde Digtnings Stormænd. — Mærkeligt er det blot, at den preussiske Retfærdigheds Argusøje i Köllertiden oversaa dette farlige Produkt, langt statsfarligere end Taalmodshymnen, — tænk, ligefrem en formastelig Lovsang over den Splejs av en Hyrdedreng, der næsvist tillader sig at overvinde Stormagtfolkets prima-prima fuldrustede Kraftjætte!! Hærmed gaar jeg over til at avtrykke Texten.

1. Goliat
drog fra Gat
for at lægge Saul i Skat,
stamped mod
Fjæld og Flod
med sin alenlange Fod.

2. To Mand høj,
fire drøj,
op paa Soko Top han fløj.
Skjoldet var,
som han bar,
synes mig, Kamel for svar.

3. Han tog paa:
„O, I smaa!
Bedre bag jer Stude laa,
end gaa hær,
i Gevær,
de Filistres Helt saa nær!

4. Hid en Mand,
at vi kan
trækkes om hverandres Land.
Saul og hver
i hans Hær
ryster jo som Løv paa Træer.

5. To Gang tre
Uger, se,
har I drukket nu mit Spe.
Seer du vel,
Israel!
Du er de Filistres Træl!"

6. David kom,
saa sig om:
„Hvad vil denne store Vom?
Tør du, Drot,
byde Spot
mod den Herre Zebaot?

7. Trods dit Bram,
Jætte gram,
jeg dig snart skal gøre tam.
Ravnetrop,
æd du op
denne Gudsbespotters Krop!"

8. Kæmpen vred
om sig bed.
Fraaden flød i Skægget ned.
„Er jeg en
Gnaveben,
mens du bruger Stok og Sten?"

9. David bad:
„Herre, lad
det nu lykkes!" Dærpaa glad
gør et hvast
Slyngekast.
Stenen sad i Panden fast.

10. Kæmpen faldt.
Slaget gjaldt,
som en Million var kvalt.
Jorderig
rørte sig
ved Gudsfolkets Frydeskrig.
„Seer du vel,
stolte Hel,
med os er Immanuel!"

Visen er for sin Tid noget helt vidunderligt; den maa have slaaet Samtiden ganske anderledes, end den slaar Nutiden. For Brorsons Samtid kendte ellers næsten ikke til folkelig historisk Visedigtning. Den kendte kun til lærd Snørkelværk i den klaprende Alexandriner-Takt, som møder os i Holbergs Parodi „Peder Paars", og Sproget var fuldt av skabvorne Tirader, hentede fra den klassiske Mytologis Pulterkammer. Hær frembryder pludselig et Væld av den friskeste Folkepoesi. Takten er som jyske Bønders Træskotramp, eller som Troldedansen i Griegs Musik til „Per Gynt", eller som Rytmen i Fabers „Dengang jeg drog afsted". Udtrykkene er dels gammelnordiske, som „Drot" og „Jætte gram", dels hentede fra jævnt Folkemaal som „Bedre bag jer Stude laa" og „Er jeg en Gnaveben?" og „Hvad vil denne store Vom?". Det hele er holdt i en lun, skæmtefuld Folketone, fuldkommen fri for teologisk Salvelse. Brorsons Vise staar værdig ved Siden av Aakjærs og Axel Ebbes Fremstillinger av samme Æmne, henholdsvis paa Fjandbo-Jysk og Skaane-Dansk.

7. Digteren Johannes Ewald om Frasen »Draussen bei mir«.

Den store danske Nationaldigter *Johannes Ewald*, 1743—81, var Søn av Pastor Enevold Ewald fra Højst i Nordslesvig, senere bosat i Kjøbenhavn. Det vil sige, saaledes hedder det i Kirkebogen, men onde Tunger vil rigtignok vide, at det ikke havde sin Rigtighed med Faderskabet, saa for saa vidt hører vor Digter med noget tvivlsom Ret hjemme i denne Sammenhæng. Imidlertid fik han jo dog sin Opdragelse i Slesvig Bys Gymnasium og indskrev sig blandt Studenterne ved Kjøbenhavns Universitet som Sønderjyde. Milieuet i Slesvig By synes dengang ikke at have været Danskheden ugunstigt; blandt den Tids Slesvigfødinger var den ivrig danske Forfatter Werner Abrahamson, hvorom mere nedenfor, og den navnkundige danske Billedhugger Vilh. Bissen, og endnu i 1829 blev der ved Gymnasiet holdt en Tale om „Rettung des Vaterlandes durch Niels Ebbesen".

1772 udgav Ewald nu Komedien „Harlekin Patriot". Titelfiguren dæri kæmper mod det overdrevne Tyskfjendskab, som var fremkaldt ved Reaktionen mod Struensees Styre, og som ejendommeligt nok forfægtes av en Jøde ved Navn Puff: „Tysk er en Gift for Landet" etc. Men Harlekin udtaler sig dog lejlighedsvis ogsaa satirisk om Tyskeriets Overdrivelser og Udskejelser.

Ja — een som kommer med sit: Das ist Quark, men d r a u s s e n,
da solltet Ihr kun sehn! B e i m i r in Sachsenhausen,
da dreit man Halsen um auf's lumpne danske Kram!
Ja, den Landstrygere, — sy Munden til paa ham!
Den deutsche Patriot, som lod sig gut bezahlen
for at forvirren Folk, at fressen und at prahlen,
og dog af Dovenskab ej gider lært vort Sprog,
ja, du har Ret, — slaa Laas for Munden af det Drog!*)

8. Kaptejn Werner Abrahamson og det kongerigske Tyskeri.

Ewalds Jævnaldrende, Kaptejn *Werner Abrahamson*, 1744—1812, født i Slesvig By, kom til at spille en vigtig Rolle i de literære Kampe om Tyskeriet, som der hentydes til i „Harlekin Patriot". Han var Lærer paa Landkadetakademiet, hvor alting i hans Læretid foregik paa Tysk, og det under Mulkt var forbudt at tale et dansk Ord. Ansporet av disse bitre Minder kastede han sig hidsig ind i den „Holger-Danske-Fejde", der udkæmpedes i 1790. F. Ex. siger han om de indvandrede Tyskere: „Og saa komme de og klage over ondt Nabolaug, ligesom Manden over et ulykkeligt Ægteskab, naar han daglig ved selviske Luner og Adfærd bedrøver og opirrer Konen. ... Man kunde sige: hvi blive I ikke i et bedre Nabolaug, eller hvi gaa I ikke hjem og forlade dette, som gjør Eder Ulejlighed? ... Vilde bare disse (Fremmede) blive kjede af det onde Nabolaug og tage til deres Fødestavn igjen, saa fik vi sandelig et skjønne Rum for vore Albuer!"

Særlig vender Abrahamson sig mod to gængse tyske Slagord, der brugtes for at haane de „dumme Dänen": „draussen bei mir" og „hier". Vi har allerede mødt det førstnævnte i det ewaldske Citat om Herligheden „draussen bei mir in Sachsenhausen"; ved Randers bar en Landgaard endnu indtil henimod 1900 Navnet „Aussenbeimir", som var givet den for Spøg med Hentydning til det tyske Slagord.**) „Hier" skulde udtales med vrængende Tonefald, og dærtil knyttedes en Paapegning av, hvor bagvendt og elendigt alting var her i det lille, usle Danmark. Disse Slagord omtaler Abrahamson i en satirisk Vise, hvorav et Par Vers skal avtrykkes.

*) Ogsaa Wessel og Abrahamson omtaler Slagordet „Draussen bei mir", se nedenfor.

**) Gaarden hedder nu Fiskegaarden.

Min Søn! om du vil i Verden frem,
saa buk!
og ti til Tingen, du finder slem,
og buk!
Vid, du est fattig; thi maa man bukke,
og skønt du vel kan i Løndom sukke,
saa ti, buk atter,
hold Munden, buk atter,
og ti!

Naar Stormand møder dig paa din Vej,
saa buk!
og siger han til dit Ønske Nej,
saa buk!
Og holdt du ham for en ussel Taabe,
saa husk, du vandrer i Ringheds Kaabe,
og ti, buk atter,
hold Munden, buk atter,
og ti!

Om nogen brovter med sit „b e i m i r!"
da buk!
og harmes du ved hans dumme: „h i e r!"
saa buk!
Thi vid, han lønnes med Guld og Ære,
at du kan Kunster og Visdom lære!
Saa ti, buk atter,
hold Munden, buk atter!
og ti!

Abrahamsons satiriske Vers er et Forvarsel om den voldsomme Nationalstrid, der skulde komme, men det varede endnu henved et halv Aarhundrede, før den brød ud for Alvor. Først i den faar det sønderjyske Lune for Alvor Lejlighed til at udfolde sig.

9. Hjemmetyske Satirer mod Danskheden.

Ved Kampens Udbrud skilles Vandene i det før saa rolige Sønderjylland; dansk og tysk Sindelag trækker i hver sin Retning. De, der gaar til den tyske Side, mister dærfor ikke deres medfødte sønderjyske Humør, men det vender sig nu med Folkets eget Ophav, bliver danskfjendtligt. Undertiden kan Danskfjendtligheden faa et Præg av uimodstaaelig *ufrivillig Komik*, naar den røber sit fuldstændige Brist paa historiske Forudsætninger og Forstaaelse for, hvad det drejer sig om. Gustav Johannsen plejede at give følgende Historie tilbedste. *Krofolkene i Årrild* var godt hjemmetyske. En Dag kommer der en dansk Gæst ind paa Kroen. Han faar Øje paa en tysk-national Plakat, der pranger paa Væggen med Bismarcks Kæmpebillede og nedenunder hans stolte Valgsprog: „Wir Deutschen fürchten Gott, sonst nichts in der Welt!" („Vi Tyskere frygter Gud, ellers intet i Verden!"). Gæsten spørger Krokonen, om hun nu ogsaa veed, hvad der menes med det? Troskyldig svarer hun: „De veer æ it, de forstær æ it, men de ska sej, te vi æ saa tysk, saa tysk, — aa de æ vi da aa!"

Et av de grelleste Exempler paa hovedkulds Overgang fra flammende Dansksind til do. Tysksind er en Provst *Jacobsen* i Flensborg Provsti. I 1811 havde han endnu været pæredansk og kvædet hyperloyale Fædrelandshymner:

Feierlich schallet der Jubelgesang
glücklicher Dänen beim Becherklang.

(Festlig genlyder Jubelsang
av lykkelige Danske ved Bægerklang).

Men paa sine ældre Dage fornyede han sin Mønt og blev Slesvig-Holstener. Nu fik Piben rigtignok en anden Lyd:

O armes Land, von Gott veracht't,
wo man aus Holz die Schuhe macht,
wo man statt Holz die Erde brennt,
und wo man „Schmeer" die Butter nennt!
Gott wolle uns behüten,
dass wir nicht werden Jüten!

(O arme Land, Guds Spot og Spe,
hvor man av Træ gør Skoene,
hvor man for Træ maa brænde Tørre,
og hvor man kalder „Butter" Smøre.
Gid Gud det blot forbyder,
at vi skal vorde Jyder!).

En hjemmetysk Pastor *Jens Wrang* formede et virkelig træffende Fyndord om den ivrig danske Urmager Fischer i Aabenraa, Stifteren av Bladet „Freja": „Fischer er en rasende Dansker, saa hvis Domsbasunen paa den yderste Dag ikke blæser paa Dansk, staar han saamænd ikke op av Graven". Det var en smuk Anerkendelse av dansk Karakterfasthed, udtalt av en Modstander.

Efter 1851 kom en dansk Præst i Angel engang op at skændes med en tysksindet *Angelbo*. Tilsidst endte Angelboen Striden ved at sige paa Plattysk: „Herr Pastor! Se könn mi somin mid'n dörsniden, so wern bede Ennen doch Sleswig-Holsteen schreien! Adjüs!" („Hr. Pastor! De kan saamænd snitte mig midt igennem, saa vil begge Ender dog skrige Slesvig-Holsten! Adjøs!").

En anden *Angelbo* havde gjort noget ulovligt og ventede den danske Gendarm. Saa spredte han et tyndt Lag Halm over sin Møddingpøl og stillede sig bagved Pølen. Da Gendarmen kom anstigende, satte vor Angelbo i Rend bort. Gendarmen naturligvis efter ham, den genneste Vej, lige midt ud i Pølen. Dær laa han nu, mens Ajlen plaskede ham om Ørene. Det var vel nok et Syn, der kunde fryde en ærlig Urtysker i egen Indbildning.

En dansk Præst Martens i Angel interesserede sig levende for rationel Svineavl. Saa fik han naturligvis Navnet Swine-Martens.

Gehejmeraad *Jürgensen* var en født Nordslesviger, der havde Hvervet som Amtsforstander. Engang var der en av de danske Førere, der for at drille ham fandt paa at male sin Ladeport med Dannebrogsfarver. Men da Jürgensen kom, sagde han blot: „Du sku heller tej aa mal di jenn Bowsebien røj aa den aen hvi!" Det var alt, hvad den anden fik ud av det.

Der digtes lejlighedsvis satiriske Viser mod Danskheden baade paa Tysk og Sønderjysk.

En saadan blev sungen til Ære for Overpræsident Mathias v. Köller under hans Felttog mod Danskerne. Et Vers dæri lyder saaledes:

Doch, da du nicht den Nacken bogst,
nein, unverdrossen weiter logst,
dann hat man es venstanden
zu finden die O p t a n t e n!

(Dog, da du Nakken ej har bøjet,
nej, ufortrøden videre løjet,
har man forstaaet, som det sandt er,
at finde frem til æ O p t a n t e r!).

I et anonymt Stridsskrift mod Eskildsens „Grænselære" findes citeret følgende Smædevers mod Rigsdanskerne:

Danske Pak
mä ä Lus aa ä Nak,
mä ä Träsk i ä Haend!
Herut a ä Laend!

Høj Poesi kan man jo næppe kalde disse Digtninger; blot maa det tilføjes, at det sidstnævnte Smædevers ogsaa findes med modsat Adresse: „Tyske Pak, tej æ Stöwl i æ Haend!" osv., saa det ikke er let at sige, hvem „Æren" for Idéen egentlig tilkommer.

Det var nu nogle Exempler paa hjemmetyske Morsomheder. De allerfleste og bedste er dog heldigvis at finde paa dansk Side.

10. Værkmester Kruse og Prins Frederik av Noer.

Det sønderjyske Lune er, som jeg sagde, respektløst, kender ikke til Persons Anseelse. Det rammer uden Forskel Konger, Prinser, høje Myndigheder, Professorer, Præster og jævne Borgermænd, Per og Poul.

Det stærkeste, der er budt nogen av vore Modstandere, er det, der passerede Augustenborgeren Prins *Frederik av Noer* og siden ogsaa Kong Wilhelm. Kong Kristian VIII havde jo i blind Tillid udnævnt Prinsen til Statholder i Hertugdømmerne. Det var den samme Prins, som i 1848, iført dansk Generalsuniform, indbildte den loyale Garnison i Rendsborg, at Kong Frederik VII var fangen av kjøbenhavnske Oprørere, og at det nu var den provisoriske slesvigholstenske Regering, der forsvarede hans Rettigheder! De danske Flensborgere kendte bedre, hvad Prinsen førte i sit Skjold. Da han i det kongelige Følge 1846 kom til Flensborg og med sin Vogn skulde passere det Sted, hvor Knudsgildebrødrene stod opstillede, gjorde de alle omkring og viste ham en mindre respektfuld Del av deres Legeme. Saaledes gav de til Kende, hvad *de* mente om hans „Troskab". Det var gamle Værkmester *Kruse* fra Ekernförde, Knudsgildets Oldermand, der havde iscenesat denne velmotiverede Demonstration.

11. Pastor Jørgen Hansen og Frederik av Augustenborg*).

En Nevø av Prinsen av Noer skulde ogsaa faa sit Rap av Snærten.

Det var paa Augustenborg Slot i 1844. Der var Maskerade, og i en Sofa sad to danske Præster og snakkede gemytlig sammen paa deres Modersmaal. Den ene var Alsingen *Jørgen Hansen*, der senere blev Biskop paa sin Fødeø; han var kendt for sin Slagfærdighed. — Pludselig stod der foran dem, som skudt op av Jorden, en Festdeltager, maskeret som Djævel, med store sorte Horn, en ildrød Tunge ud av Halsen, og en lang sort Stjært agterud. Han skulede ondt til de to dansktalende Præster, og tilsidst hvæsede han arrig: „Verfluchte Dänen!" Men Jørgen Hansen lod sig ikke gaa paa; han sagde ganske rolig: „Nej se, det var da morsomt! Saa fik vi at vide, hvad Nationalitet Hs. Majestæt *Fanden* regner sig til!" — Æ Dævel glemte at svare igen og forsvandt lidt hurtig. Da senere Maskerne faldt, viste det sig, at æ Dævel var Prins *Frederik av Augustenborg*, — ham, der i 1864 dukkede op som en Trold av Æsken med Titlen „Herzog Friedrich der Achte", men som av Bismarck furedes ned ad Trapperne med den spøgefulde plattyske Ytring, at man da havde Lov til at dreje Halsen om paa den Kylling, man selv havde udklækket!

12. Slagtermester Reimers og Kong Wilhelm av Preussen.

I 1868 fik Kong *Wilhelm av Preussen* Lyst til at gæste de to Hertugdømmer, som hans tapre Soldater nys havde udfriet fra det „danske Aag", og Rejsen gjaldt bl. a. ogsaa Sønderborg. Det var enten lige før eller under denne Rejse, at en dansk Deputation kom til ham fra Nordslesvig for at takke for Løftet i Pragfredens § 5 om Landsdelens Genavstaaelse til Danmark; men den nægtede han sig hjemme for. Da han saa kom til Sønderborg, var det, at Slagtermester *Reimers* sagde til sine Folk: „Æ Kong vil it hils paa vos; saa vil vi heller it hils paa ham". — Naa, Kongen kom altsaa sejlende til Byen og steg over i sin Ekvipage for at køre op ad den stejle Perlegade. Dær saa han alle Fortove kantet med stoute Alsinger, der rolig stod og røg deres Piber. Det har vel nok glædet hans kongelige Hjærte at se saa megen Loyalitet. Men ak! det var en slem Skuffelse! For pludselig lød en Kommando: „Omkring!", og som vel exercerede Soldater snurrede de to Hjørneposter i Espalier-Rækkerne rundt paa deres Hæle og viste Hs.

*) Meddelt av Redaktør Svend Thorsen.

Majestæt en mindre respektfuld Del av deres Legeme. Deres Naboer dærefter ligesaa, og saadan maatte Kongen age Spidsrod gennem hele Perlegade. — Han kom *aldrig* til Sønderborg tiere.

Hvorfra havde Reimers Idéen? Det er let nok at skønne; for han var gode Venner med gamle Værkmester Kruse, der første Gang havde iværksat Demonstrationen overfor Prinsen av Noer i 1846.

Om Tildragelsen i Sønderborg er der skrevet et Skæmtedigt; det fremstiller den iøvrigt lidt anderledes end ovenfor meddelt. Et Par lovlig nærgaaende Linjer udelades nedenfor. I Parentes er tilføjet to Linjer for at udfylde Hullet i Verset.

Der kom en Konge til vor By,
— krillevillevitbombom —,
men det var og en splinterny,
— krillevillevitbombom. —
For første Gang vi hær ham saa,
— krillevillevillevitbombom —,
gid det den sidste blive maa!
— krillevillevitbombom! —

Opstillet blev nu hver Soldat,
tillige med Byens Magistrat.
Og for at faa en større Trop
blev ogsaa vore Børn stilt op.

Blandt Herrer saas en dejlig een.
Guld havde han paa begge Ben,
paa Ho'det en trekantet Hat.
Han ligned skam en Abekat!

Han gjorde og en Pokkers Vind,
da denne Konge kom hærind,
mens Kirkeklokkerne de klang,
og alle Piger dejlig sang.

Hvad først der fanged Kongens Agt,
det var en lille pyntet Jagt:
den havde hejset op den Dag
vel sexogtredve danske Flag!

Da Folkemassen han blev vaer,
han pænt jo til Kasketten taer,
men skønt han naadig til dem saa,
holdt de dog alle Hatten paa.

Gemytlig de blot stod og smøg,
og blæste paa ham Pibens Røg.
(Ja, det var nok en avgjort Sag,
at han var Luft for dem den Dag).

Ham vistes alting dæromkring.
Saa gjorde han saa mange Ting,
gav Audiens, men ej til dem,
som vilde talt om Paragraf fem.

Men da de sad og aad og drak,
saa at paa dem snart Maven sprak,
da samled sig paa Sønderbro,
et tusend Mand, ja henved to.

Da Kongen kørende dær kom,
med et var hele Broen tom,
og sidste Hilsen, ham blev sendt,
var, at ham Folk har Ryggen vendt.

Man siger, Kongen blev saa vred, —
— krillevillevitbombom —,
men dærom jeg ej noget veed.
— krillevillevitbombom. —
Tilfreds var han jo vistnok ej,
— krillevillevillevitbombom —,
Hvad vilde han og paa den Galej? —
— krillevillevitbombom! —

13. Professorerne i Kiel.

Alle og enhver kender det Ord, der omkring 1848 ramte *Professorerne i Kiel:* „Nu er Løgn bleven en Videnskab, sagde Fanden, — han tog til Kiel for at studere". Det er sikkert formet i Sønderjylland, hvor man havde Kielerprofessorernes Virksomhed paa nært Hold. Nutildags kan

det jo ikke siges at gælde mere; den nye store „Geschichte Schleswig-Holsteins" er præget av ærlig Sandhedssøgen. Dog har der indtil for nylig kunnet forekomme visse Tilbagefald til den ældre Retning. Saaledes, da Professor Fr. Kauffmann i et Foredrag for flensborgske Pigeskoleelever 1923 udtalte: „Den jyske Dialekt skulde slet ikke kaldes dansk", og da Professor O. Brandt i sin ogsaa paa Dansk udgivne „Slesvig-Holstens Historie" 1925 kaldte Dankongen Gorm den Gamle for en „vild Tyskerforfølger"!!

14. Præsterne*).

Ingen Samfundsklasse har det sønderjyske Folkevid vistnok haft saadan i Kikkerten som *Præsterne*. Den sønderjyske Folkekarakter er jo, som jeg sagde i Indledningen, dybt religiøs og ynder, naar der spørges om Livets Alvor, ikke at drive Løjer med det hellige. Men den kan ikke lukke Øjnene for, at de tyske Præster har paataget sig en umulig Opgave. Efter de danske Præsters Udjagning kommer deres tyske Avløsere som Haandlangere for en fremmed, uønsket Statsmagt; de staar selv fuldkommen fremmede for deres Menigheders Tankegang, taler kun nødtvungent deres Sprog og radbrækker det paa det grusomste. Og hver av deres Bommerter bliver med naadeløs Munterhed opfanget av Tilhørerne. Utallige Historier cirkulerer dærom.

Provst *Göttig* i Aabenraa, en iøvrigt brav og velmenende Mand, var een av de værste til at mishandle Dansken.

Engang skulde han indføre en ny Lærer, og det gjorde han paa følgende Maade: „I hafe længe ønsket Eder en godt Lærer, och nu hafe I faaet en satan". Skulde være „en saadan".

En anden Gang overhørte han Skolebørnene og spurgte dem: „Kunne I kalde mich en Jomfru?" Han mente „nævne"; det tyske Ord „nennen" udtrykker baade „nævne" og „kalde". Børnene kunde ikke „kalde ham en Jomfru", og de tav stille. Saa fortsatte han: „I kunne da kalde mich Jomfru Maria!" Det kunde de heller ikke; saa sagde han: „I dumme Barn!"

Et tredje Uheld passerede ham i Kirken. Han skulde bede Kirkebønnen og sagde saa: „Gud beskyde det tyske Rige!" Meddelerskens lille Søn bøjede sig da hen til hende og sagde: „Mor, det maa han da heller la' Franskmændene om!"

---

*) En Del av Stoffet er laant fra Svend Thorsen, „Lunets Sønner".

En anden Præst skrev i en Piges Poesibog: „Et godt Fæ ved din Vugge stod". Skulde være: „en god Fe"!

En tredje brugte i Prædikenen Lignelsen om et Skib i Havsnød. „Plutselig lød der et Rætselsraab: en Mand var sprunget over Bordet"!

En fjerde stævnede Kirkeforstanderskabet til Forhandling om følgende Æmne: „Laag paa Kirkegaarden". Skulde være „Laage".

I Nordslesvig cirkulerer følgende saakaldte Ligtale, der parodierer det tyske Præstedansk: „Hun hafde et langt Liv, och meget ondt i det. Men nu ligger hun hier po sin Bare (Baare). Lader os stoppe vore Sokker (Sukke) och saa se po hendes Ende (Endeligt). Den samme var sur".

Der kendes ogsaa forskellige Skæmtehistorier om Præsterne og deres Forhold til Menigheden.

Nikolaj Andersen fortæller i „Sønderjyske Digte og Historier" om Drengen *Johan Peder*, der sidder og laver Figurer av Pløre og Mudder. Saa kommer Præsten og faar Øje paa hans Figurer.

Role den Gejstle hand standse sin Gang for o' se aa de hele, o' law hand nowe haj se aa e Sage, saa spu'e han venle:
„Sig mig, Du Lille, hvad laver Du dér, skal det være en Høstak
eller et Hæs, som Du tænker dig staaende hjemme i Toften, eller maaske Du har lavet et Hus og et Hegn om din Have?"

„Nej", soj e Dreng lisaa haste, „æ bygger en Kirk o' æ Kjergaa.
Dér er e Dig', de gæ' rundt om e Kjergaa, o' her er e Kirk'sti.
Her er e Poet, o' de'henn' i e Midt' er e Kirk med e Kan'hus.
Se kuns o' dér er e Blomme, hvo Oldemo ligge begrawe;
o' den hjæ Klump, hva æ hær i e Haend, vild æ ha te e Klokk'hus".

„Ja", soj e Præst, „det er altsammen godt, og det Hele er rigtigt;
men har Du ikke da ogsaa betænkt, at en Kirke maa ha' en Præst til at prædike? Sig, hvor Du mener at faa Dig en Præst fra?
Det vil af alt, hvad Du agter at gøre, vist være det værste."
„Nej", soj e Dreng. „Æ kund sawt faa en Præst, hvæn æ bare haj Skidt nok!"

Der fortælles om en Præst, der stredes med en nordslesvigsk Bonde om Historiens Gang. Præsten hævdede, at den § 5, som Danskerne altid kørte op med, duede ikke til noget; den var forlængst død og jordfæstet. „Ja," svarede Bonden lunt. „Det spiller nu alligevel ingen Rolle for Dem

og mig, Hr. Pastor, for vi er da vel nok enige om, at vi troer paa de Dødes Genopstandelse."

I 1870 var der Gilde hos en Gaardmand i Vonsbæk, og dær drak man ogsaa den forbudte Skaal for Kong Kristian. Pludselig glammede Hundene ude i Gaarden, og een sagde: „Nu er Pastor *Petersen* nok igen paa Spil"; Præsten havde nemlig Ord for at gaa rundt og spionere. Da rejste sig en rask Ungmø, *Karen Aarø*, og sagde: „Hys, saa griwer a ham!" Hun ud i Gaarden, og strax efter, fortæller Sagnet, — det er vel nok en mild Overdrivelse —, hørtes Lyden av et mægtigt Smækkys; dærefter Præsten, som stammede: „Wa-was wwollen Sie doch?" Og dærpaa atter Karen: „Nej, Jøsses, æ de æ Præst! A troj skam, de va Thammes!" Saa igen Præsten, som undskyldte sig: han var saa nærsynet, han saa saa daarlig, — han var nok gaaet fejl. — „Ja-a, a ku nok osse ønsk aa si nowe bæjer", sagde Karen, og saa viste hun ham venlig paa Vej. — Da hun kom ind i Stuen igen, blev hun modtagen med Jubel. Een spurgte drillende: „Kyst du ham virkelig?" „Ja, a maat da ha de Tysk klemt a ham!" svarede Karen. Saa gav Sognefogden hende en Daler, og de andre gav hende et rask Hurra. Men der siges, at Pastor Petersen kom aldrig til Vinduerne tiere, — han havde faaet nok av det, ligesom Kong Wilhelm i Sønderborg.

Den følgende Historie tillader jeg mig at laane fra „Lunets Sønner"; den er een av de bedste i Samlingen. — Præsten i *Daler* havde nogle gode Kirsebærtræer i sin Have, men Stærene var slemme efter dem, og saa købte han sig en Luftbøsse eller Luftpistol for at plaffe efter dem og holde dem i Ave. En Dag gik Pistolen i Ulave, vilde ikke smide Patronhylstrene ud. Saa gik Præsten til Byens Smed; denne var en kløgtig og haandsnild Mand, og lovede, at det skulde nok blive standet. Næste Søndag, da Præsten i Ornat gik til Kirke, prajede Smeden ham og raabte: „Hr. Pastor, æ Bøss æ færre". Saa fik Præsten i en Fart et Kursus i at sætte Patronerne rigtig i; han takkede, puttede Pistolen i sin Kjoles dybe Lomme og gik op til Kirken. Han var imidlertid en Mand, der paa Prædkestolen havde det med nervøse Fagter. Saa ved en Hændelse kommer han til at stikke Haanden ned i Lommen og fjumse ved Avtrækkeren. Og — Bums — gik det ene Løb av med stort Rabalder. Naturligvis blev han frygtelig forfjamsket og ulykkelig, og han bøjede sig ned under Prædkestolens Rand for at avlade det andet Løb, saa der ikke skulde ske mere Skandale. Men da rejste *Per Lausten* sig op og sagde højt og lydelig: „Æ veed int, hva I gør, Folkens, men nu gær æ, Dævlen· ryw mæ, — for nu lader han igen!"

15. Lærerne.

Naar det regner paa Præsten, saa drypper det paa Degnen, hedder det. Saaledes ogsaa hær. Der findes talrige muntre Lærerhistorier.

Saa længe der undervistes paa Dansk i Skolen, kunde Lærerne tit kappes med Præsterne i at radbrække dette Sprog.

Seminarieforstander *Rickmers* i Tønder var een av de værste. Engang sagde han i Timen til Seminaristerne: „Vil de Herrer kaste op i Biblen, Kapitel saa og saa!" Da Seminaristerne lo, spurgte han forarget: „Hvad lattrer De af? Lattrer De af Bibelen?" En anden Gang fortalte han om Kimbrertoget og sagde da: „Kimbrerne ruskede paa deres Skjolde Alperne ned". Skulde være „rutschede".

Om ufrivillig Komik i Forhold til Lærerens tyske Sprog handler følgende Historie. *Lille Svend* skal første Dag i Skole og skal sige sit Navn til Læreren, men gør det temmelig sagte og fjalet. „Laut!" siger Læreren, dvs. „lydeligt, højt!" Istedenfor at svare giver Svend sig til at snøfte og snuse en lille Smule. Læreren gentager: „Laut!" Svend snuser stærkere. Tilsidst siger Læreren for tredje Gang, og nu i en vred Tone: „Laut!" Da brast det for lille Svend, og han sagde grædende: „Æ kan int lout nowe!"

Nikolaj Andersen har en Historie, „E Natur gær öwer e Optugtelse", der handler om en tysktalende Lærerkones Kvaler.

Ostnodost, den farle Fye,
stormt' astej med Brus o Brum;
sot e Himmel sar[1]) a Skye,
hvidt e Haw de var a Skum.
Langsomt langs et Dampskif dampe
ret i Øst fra Affenraa.
Hvo de stöend' o hvo de stampe
fo' betids sit Maal o naa.
Snart de kroej' sæ, snart de krænge;
men e Flag slow Smæld o Flænge.

Dæ va Folk fra Va'ns o Vel'kjæ
aa e Dæk, o midt eblaend
sar[1]) e Skolmeste fra Skælkjæ
med sin Mag', helt stowt istaend.
Hun va døft An-Dode Krarup,
han Jes Hansen, kort o bat;
Annaas Vug' haj staaj i Starup,
hans omkring ved Hostrup-Krat.
Men snak Dansk? — Aa nej, di takke,
Tysk va de, di sar o snakke.

„Holdes Weibchen, wie gar hässlich
sind doch Wind und Wetter heut'".
„Ja, mein Jeschen, greulich, grässlich,
und es spritzt", — di fæk et Spröjt.
„Wär ich wieder auf der Erde!
Bin ich nicht ganz furchtbar blass?
Wenn ich bloss nicht seekrank werde!
Ach, wie bin ich schitt zupass!"
Men Jes Hansen sar o hysse:
„Sei nur mutig, meine Süsse!" [2])

[1]) sad. [2]) „Hulde Viv, hvor hæslige er dog Vind og Vejr idag". „Ja, min Jes, grulige, græsselige, og det sprøjter. Var jeg dog atter paa Landjorden! Er jeg ikke helt frygtelig bleg? Gid jeg blot ikke bliver søsyg! Ak, hvor er jeg skidt tilpas!". „Vær blot rolig, min søde!"

Oldt elaw [3]) e Dampskif dampe
langs men langsomt østeraa;
hvo de stöend o hvo de stampe,
hvo hun hviind' om Rat o Raa.
Skarpt e Ostnodost no skylle
Vand te Vand fra Belt te Bugt.
Galle [4]) gik o buust' e Bølle [5])
vildt i Flæng aa voldsom Flugt.
Men som vær' e Skif maat sling'e,
blöw e Skol'kun rigte ring'e.

Sirrend [6]) halt, o halt drat sammel,
stöend' hun føst aa tow sin fat:
„Ach mein Gott, wie bin ich wammel!
Lieber Mann, wie bin ich matt!
In den Gliedern glüht ein Stechen,
auf der Stirne schwebt der Schweiss.
Möcht'ich nur bloss nicht erbrechen!
Herr, wie bin ich qualm und heiss!"
Men Jes Hansen næsten græ'e:
„Wer doch hier nur Hülfe sähe!" [7])

Var e Haw'gujs Hjaet' a Koffe [8]),
helle kund' han ingen Tysk?
Han blöw ved aa kröw' sit Offe,
temle brumsk o temle brysk.
Law sin Annaa haj fo'nommen,
te hun fuldt haj faat sin Fangst,
o hun troej', hind Tid va kommen,
öjt' [9]) hun i sin Sjæleangst
skarpt o høt, I skuld' ha høe:
„Hjælp mæ, Jes, a døe, a døe!"

Skildringen er ypperlig malende, ikke mindst ved sine Prøver paa Lærerkonens danskblandede Tysk: „Ach, wie bin ich schitt zupass!" „wie bin ich wammel", „wie bin ich qualm". Vi seer, hvordan det undertrykte danske Modersmaal bryder paa og vil frem, ligesom Maden i Maven paa hende.

Tilslut et lille Billede av Skolens Liv i Festens Dage. En ivrig tysk Lærer i X. havde faaet anskaffet en Skoleflagstang med en flot Kejserørn i Toppen. Den skulde nu indvies i Nærvær av Skoleinspektøren, og Børnene havde faaet Ordre til at møde i deres stiveste Puds, men Læreren var nok lidt ængstelig ved det, for han kendte godt deres Sindelag. — Naa, Dagen kom, og Børnene mødte op, fint pyntede og tillige saa glade og fornøjede, saa han blev helt sær ved det. Men alt gik foreløbig paa bedste Vis, Festtalen blev holdt, og Flaget gik til Tops. — Da skete imidlertid det forfærdelige. Pludselig sluttede Børnene Kres om Stangen og gav sig til at danse rundt, idet de sang i vilden Sky: „Højt paa en Gren en Krage, sim seladim bam bu seladim, seladu". De var slet ikke til at standse, før den hæslige Jæger fik skudt den stakkels Krage ned, og Læreren maatte være himmelglad, at den tyske Skoleinspektør ikke forstod et Muk av deres hæslige „Kragemaal".

---

[3]) Alt imens. [4]) galere. [5]) Bølger. [6]) siddende. [7]) „Ak, min Gud, hvor er jeg vammel. Kære Mand, hvor er jeg mat. I Lemmerne gløder en Stikken, paa Panden svæver Sveden. Gid jeg blot ej maa brække mig! Herre, hvor er jeg kvalm og hed!" „Hvem der dog hær kun øjnede Hjælp!" [8]) Kobber. [9]) raabte.

16. Sønderjyden og den hjemmetyske Brandmajor.

Ved en natlig Ildebrand optraadte en Hjemmetysker som *Brandmajor* i det frivillige „Feuerwehr". Han gjorde sig vigtig og foer rundt og kommanderede: „Leute her! Leute her!", det vil sige: „Folk herhen!" Men saa var der en lun *Sønderjyde* blandt Tilskuerne, der misforstod ham paa sit eget Maal og mente: „Aa, vi ka da saamænd nok si urren Løjter!" (se uden Lygter). Og det kunde der jo være noget i, som Matrosen sa', — han spyttede i Verdenshavet.

17. Maren Vaskerkone og Naadigfruen.

Til Haderslev var der kommet en ny *Embedsmandsfrue*, der holdt meget paa sin Værdighed. En Dag skulde hun have Storvask, og dærtil havde hun engageret en ferm Vaskerkone, som vi vil kalde *Maren*. Tilfældig kommer Naadigfruen ud i Tvætterummet, og hører til sin Forfærdelse, at Snakken gaar livlig paa bredt Haderslev-Dansk mellem Maren Vaskerkone og den huslige Terne. Denne Utilbørlighed faar hende til at rynke paa Næsen, og hun skræpper op: „Hær skal tales Tysk! Naar De vil tjene tyske Penge, maa De ogsaa tale Tysk!" „Næ saamænd, om a vil!" svarer Maren Vaskerkone. „Saa ka Di ha Dje tysk Pæeng fo Dem siel!" Hvorpaa hun tager sit Tvættebræt under Armen og majestætisk sejler ud av Tvætterummet. — Nu stod Naadigfruen der med sin Storvask, og gode Raad var dyre. Saa hun fik sig klædt paa med det vons og skyndte sig hen til en anden Embedsmandsfrue, der var godt kendt med Forholdene i Byen. Dær klagede hun sin Nød. „Bryd Dem aldrig om det!" trøstede den venlige Frue. „Jeg kender saadan en udmærket Vaskerkone, og hende skal jeg strax skaffe Dem". Som sagt, saa gjort. Den venlige Frue fik Hat og Kaabe paa og stilede — lige lukt hen til Maren Vaskerkone. Men hun kom nok hurtig ud igen, da Maren havde hørt, *hvem* Damen vilde hente hende til. — Hvordan det endte med Naadigfruens Storvask, melder Historien ikke. Men hele det danske Haderslev morede sig kostelig over Naadigfruens Uheld og over den djærve Maren Vaskerkone, der nok tør kaldes en ægte Datter av det „ukuelige Sønderjylland".

18. Ondt Naboskab.

Et spøgefuldt sønderjysk Vers, der engang fandtes paa en Telegrafpæl, fortæller om det *onde Naboskab.*

Der æ saa styg og ækel en Fowl,
vos oll' te Skræk og Plaw'.
Fra Hus te Hus, fra Gowl te Gowl
han flyer baade Nætter og Daw'.
Og hvor der æ nowe aa fesk,
han stæl baade Fad og Desk.
Og skriger vi Smaafowl', som vi ka ha Grund,
saa skraaler han bare: „Hold Mund!"

19. Pastor Kristen Karstensens »Alsinger-Vihs«.

Alsingeren Pastor *Kristen Karstensen* maatte efter 1864 vige fra Sønderjylland for sin udprægede Danskheds Skyld. Han er Forfatter til den kendte Vise „Længe nok har jeg Bondepige været" og har desuden skrevet nedenstaaende Skæmtevise paa sin Hjemstavns Maal, 1867. Det er dog kun tre av Versene, der kan trykkes hær.

Guj Owten i Dræeng! kommer hid til vor Disk!
La vos sla vos en lild Basseralle!
Lad vos syng, la vos drikk vos en lillevitte Pisk!
La vos si, hvad der er i vor Balle!
Vor Hals er saa tør, træk e Tap aw e Tynd!
Plommelom, plommelom. La vos nu kun begynd!

La vos syng vos en Vihs o vort Alsingerdansk,
for de rigte jo it er de rigte.
Nu skal olt jo vær taafe*) og vælsk eller spansk.
Hvem veed, hvor vi blywwer sognpligte,
Men hvodde de end for os kyslet og kast,
ved vor Muer og vor Hjemmind vi dog holder fast.

— — —

La vos klink da og drikk vos en Skol for vor Muer,
for hind, som er olti den rigte.
Vi kan it gørres om og forander vor Natur,
men te hind blywwer ol Daw vi pligte.
En Skol for vor gammel med Sjæl og med Mund,
saa læng som vor Kvæeld hær en Draaf o e Bund.

20. Konsul Olesen og Officeren.

I Nørborg paa Als boede Konsul *Olesen;* hans Villa hed Fægteborg. Han var i sin Ungdom udvandret fra sin Fødeø og siden kommen tilbage som britisk Konsul. Han var ikke længer tysk Borger, men som Tillidsmand for en Stormagt nød han alligevel stor Agtelse og et visst Frisprog.

*) tosset.

En Dag kom der en tysk *Officer* og vilde leje en Jagtgrund av ham, men Olesen sagde stift Nej. Officeren trængte ind paa ham, men det var faafængt. Tilsidst sagde Officeren ærgerlig: „Hr. Konsul, De vil ikke ha de tyske Officerer?" — „Nej," svarede Olesen. „Jeg vil ikke ha de preussiske Hunde". Og med det Svar maatte Officeren marchere av.

21. Konsul Olesen og Gendarm Rasmussen.

Paa den Tid var der mange Nordslesvigere, der tog til Kongeriget for ikke at springe tysk Soldat. Den Vej var ogsaa en ung Mand fra Nørborg gaaet. Han vilde nu engang hjem og se til sine Frænder. Det havde Myndighederne faaet Nys om, og saa stillede de en Gendarm paa Post ved Anløbsstedet Hardeshøj for at fange Synderen. Men Olesen havde ogsaa faaet det at vide, og han sagde: „Den skal *jeg* nok klare". Han ventede nemlig med samme Skib sin Datter, den senere Fru Dagmar Schmiegelow, som var Sønderjylland en god Ven. Da Skibet saa kom, holdt Konsulen dærnede med sin flotte Ekvipage. Han gik ombord, fik fat i Datteren og den unge Nøborring og sagde til dem: „Nu taler vi Engelsk hele Tiden!" — Dærpaa steg de til Vogns, og lidt efter kom de dær, hvor Gendarmen stod for at snuppe den efterlyste Synder. Konsulen lod holde stille og sagde: „Naa, *Rasmussen*, vil De ikke age med til Nørborg?" — Jo, det vilde Rasmussen da godt, for der var da ikke noget ved at staa dær og fryse og passe paa til ingen Verdens Nytte; der var jo alligevel ingen med æ Skif undtagen Hr. Konsulen, hans engelske Gæster. Saa Rasmussen kom op paa Bukken, og han hørte, at Snakken gik livlig paa Engelsk dær bagude, baade om London, og om Dronning Victoria og andre engelske Ting, — det havde altsammen sin Rigtighed.

Saadan gik det til, at den efterlyste Forbryder holdt sit Indtog i Nørborg med den preussiske Ordenshaandhæver paa Bukken som Æresvagt. Det morede di Nøborrings sig meget over.

22. Mødedeltagerne og Gendarmen.

Der findes talrige Historier om de Puds, som Nordslesvigerne spillede den arme Gendarm, naar han i Embeds Medfør var ude for at forbyde og forpurre et eller andet. Det er Historier av lignende Art som den med Angelboen og den danske Gendam, kanske dog i Reglen knap saa grovkornede. Dærtil hører følgende Fortælling.

Man var samlet til et dansk Møde, da *Gendarmen* pludselig tonede frem og forbød dets Avholdelse. Deltagerne i det forbudte Møde havde nu ikke travlt med at komme hjem. De blev ved med at drive om i Mødesalen, tilsyneladende uden Maal og Med. Gendarmen stod stadig og passede paa, at de ikke understod sig i at aabne Mødet. Saa var der een av Mændene, der gik ud i Gaarden „paa Naturens Vegne". Exemplet smittede; den ene efter den anden av Mødedeltagerne foretog Vandringen ud i Gaarden, de gik og kom ustandselig. Tilsidst kom Trangen ogsaa over Gendarmen; han forlod sin Post og gik ud i Gaarden. I samme Nu skyndte alle de udenforværende sig ind i Salen og surrede Fløjdørens to Laashaandtag sammen med en forsvarlig Strikke. Da Gendarmen saa vilde vende tilbage, fandt han Døren stængt. Det var ganske vist forbudt at laase ham ude, men om at binde Laashaandtagene stod der intet i Loven. Saa han stod magtesløs, og Mødet kunde holdes i Fred og Ro. — Saa idylliske var Forholdene dengang, at saadan et Haarkløveri som hær fik Lov at staa ved Magt.

23. Stakitmaleren og Gendarmen.

En Nordslesviger havde for at drille Myndighederne malet sit Stakit med Dannebrogsfarver, den ene Pæl rød, den anden hvid. Da *Gendarmen* kom og saa det, paatalte han denne strafværdige „Unfug" og bød, at Farverne inden en Uge skulde være ændrede. Da Ugen var omme, kom han igen og fandt til sin Fortørnelse, at Stakittet stadigvæk straalede i Dannebrogsfarver. Han kaldte paa Ejeren og overfusede ham i en bøs Tone. Havde han ikke taget Løfte av ham, at de rød-og-hvide Farver inden en Uge skulde være ændrede?

„Jamen, Pælene er jo slet ikke mere røde og hvide," svarede Ejeren. „De er tværtimod hvide og røde. Jeg har trolig udført Ordren, malet de røde Pæle hvide, og de hvide røde. Hvad er der saa i Vejen?"

Det vittige Paafund er vel ikke blevet taget for gode Varer, men det er et pudsigt Exempel paa, hvad Sønderjyderne kunde udpønske i den stille Krig mod Myndighederne.

24. Boysen-Jessen og Gendarmen*).

To unge Mænd i Terkelsbøl, *Boysen Jessen* og *Holm*, var en Dag paa Jagt ude ved Kommunegrænsen. De var forsynede med Jagtkort og alt andet, hvad Loven krævede, saa de kunde være rolige. Imidlertid opdagede de en *Gendarm*, der stod bag et Træ og mistænksomt iagttog dem; han holdt dem aabenbart for Krybskytter.

Pludselig foer der en Djævel i Boysen-Jessen. „Nu skal vi ha Sjov med æ Gendarm", sagde han og gjorde Avtale med Holm. Ret, som det var, stak de i Rend og løb i Retning bort fra Gendarmen. Han brølede: „Halt!" og satte efter dem, men de lod som ingenting og fortsatte Løbet. — Det var en varm Høstdag, men de to Jægersmænd var let paaklædte og kunde nemt udholde Heden; Gendarmen dærimod var i tyk Kappe og svære Røjsere, saa han maatte ordentlig svede. Men han var ikke for ingenting gammel Militær, og det lykkedes ham at faa de to Flygtninge manøvreret saadan hen, at de havde Kommunegrænsen foran sig; hær maatte de standse, for hinsides Grænsen gjaldt deres Jagtkort ikke.

Forpustet og stønnende naaede Gendarmen hen til dem.

„Präsentiert das Gewehr!" kommanderede han.

Holm, der havde været Soldat, lystrede uvilkaarlig. Men Boysen-Jessen lod, som om han var helt uvant med at omgaas en Bøsse.

Gendarmen sagde saa, at de skulde avlade Geværerne, men Boysen-Jessen fumlede akavet rundt med sit og kom tilsidst som av Vanvare til at sigte lige paa Gendarmen.

„Um Gotteswillen, Mensch! Wollen Sie mich erschiessen?" skreg Gendarmen. Dærpaa tog han fat paa at holde Forhør.

Hvorfor de var rendt? Hvorfor de ikke var standset, da han raabte Holdt?

Aa nej, svarede Boysen-Jessen. De havde hverken seet eller hørt ham. De var bare rendt efter en Hare, som de havde stødt op.

Gendarmen troede dem ikke rigtig. Han sagde, det var nok bedst, de fulgte med op til Kommuneforstanderen.

„Skal det være ein Befehl?" spurgte Boysen-Jessen.

„Jawohl!" svarede Gendarmen. Saa var der jo ikke andet at gøre end at lystre, og det lille Tog satte sig i Gang.

Da de naaede Terkelsbøl, stod Folk med Næserne flade mod Ruderne og gloede paa dem. Somme kom ud og frittede, hvad der var i Vejen.

---

*) Meddelt av Svend Thorsen.

„Aa, det er bare Gendarmen, som har forstyrret os i vor lovlige Jagt," sagde Boysen-Jessen. „Men det skal blive ham en dyr Spas".

Gendarmen opfattede ikke rigtig Ordene, men han mærkede den truende Tone og var ikke fri for at blive lidt hed om Ørene. Mon han dog ikke havde været lidt for rask til at arrestere de to Jægere? Han havde Ret til at holde Forhør over dem paa Stedet, men at arrestere dem uden nærmere Undersøgelse var nok en Overskridelse av hans Myndigheds Grænser.

Jo længere han gik, desto sløjere blev han. Nu var det ikke længere en Gendarm, der kom trækkende med to Jægersmænd; det var de to Jægersmænd, der kom trækkende med en Gendarm.

Da de naaede hen foran Kroen, brød det helt sammen for ham, og han spurgte, om de ikke skulde lade det være godt og gaa ind og ta en Genstand? Jo, det havde Boysen-Jessen og Holm ikke noget imod. Og saaledes sluttede Tildragelsen i Fred og Forsoning. Kromandens Regnskaber udviser, at det ikke blev nogen helt billig Eftermiddag for den stakkels Gendarm.

25. Købmand Lorenz Filskov og Gendarmvagtmester Parbs.

Blandt alle Nordslesvigs Spøgefugle er Købmand *Lorenz Filskov* i Møgeltønder vistnok den sjoveste og mest udspekulerede. Hans Skælmsstykker fylder en stor Del av Svend Thorsens Bog „Lunets Sønner". Hær tillader jeg mig at avtrykke een av de bedste Prøver.

Filskov klagede engang i en omstændelig udformet Skrivelse over, at Gendarmerne uden tilbørlig Legitimation var trængt ind i hans Hus. Landraad Rogge avviste Klagen. Han paapegede, at hans Gendarmer ofte red gennem Egnen og ogsaa passerede Møgeltønder. Landraaden vilde bede Filskov ved en saadan Lejlighed nøje iagttage Gendarmernes Udseende, for at han ikke siden skulde være i Tvivl om deres Identitet og Funktion. Filskov puttede Skrivelsen i Lommen og ventede trolig paa den rette Lejlighed. Da han en Dag fik Nys om, at to Gendarmer til Hest nærmede sig Møgeltønder, fremtog han en gammel, lang Søkikkert og posterede sig i sin Dør. Og ganske rigtigt, dærhenne paa Vejen kom to „schneidige" Gendarmer ridende; den ene var selveste Overvagtnester *Parbs*, den anden Vagtmester *Bahr*. Pikkelhuerne glimtede i Solskinnet. Filskov rettede Kikkerten mod de to Ryttere. Da Gendarmerne kom nærmere, fik de Øje paa Filskov og

hans Kikkert. Han stod og kikkede og kikkede, og tilsidst vendte Rytterne sig i Sadlen for at se efter Aarsagen. Mon der var en Landsbybrand i det fjærne? Det var ikke til at blive klog paa.

Men hvad gik der nu av Købmanden? Stadig med Kikkerten for Øjet skrider han ned ad sin Stentrappe og styrer lige hen imod dem. Kikkerten rettes mere og mere opad, jo mere han nærmer sig. Nu staar han og fixerer Overvagtmester Parbs. Helt uhyggelig tilmode udbryder Gendarmen:

„Aber was fällt Ihnen denn eigentlich ein?"

„Jo," siger Filskov, ikke uden Ærbødighed i Stemmen, „jo, jeg handler efter Ordre fra Landraad Rogge i Tønder".

Gendarmerne vakler mellem Medynk med den sindsforstyrrede og Harme mod den forvorpne. Men nu fremtager Filskov en Skrivelse.

„Værsgo at læse!" siger han. „Men *jeg* holder i den ene Ende!"

Gendarmerne læner sig ivrig fremover Hestenes Manker og læser:

„... bitte ich Sie, meine Gendarme genau zu beobachten, wenn sie vorbeifahren" (... beder jeg Dem nøje at iagttage mine Gendarmer, naar de kommer forbi").

„Der Mann hat ja Recht!" raabte Overvagtmester Parbs, aldeles forbauset. — — Saa fik Hestene skarpe Sporer.

26. Købmand Filskov og Overstabslæge Friherre v. Finke.

En anden Historie fra „Lunets Sønner".

Filskov var i Trøjen og havde grebet Lejligheden til at lade sig indlægge paa Lazarettet for en Sygdom, der nok ikke var særlig livsfarlig. Overstabslæge var Friherre *v. Finke*, en elskværdig, human Mand, der var forgudet av Personalet og Patienterne. Han fyldte dengang netop 75 Aar og ønskede at fejre Dagen smukt, lod derfor forkynde, at hver Patient frit kunde fremsætte et Ønske, og det ikke som en menig til en overordnet, men paa almindelig menneskelig Vis, — saa skulde han efter Evne søge at faa det opfyldt.

Saa kom Turen ogsaa til Filskov. Overstabslægen kom hen og lagde Mærke til, at der paa Bordet ved Sengen laa Bøger av Strindberg og Søren Kierkegaard; det stemte ham øjensynlig velvillig. Han spurgte:

„Naa, hvad kunde *De* saa ønske at fremføre?"

Filskov svarede med højtidelig Alvor:

„Herr Oberstabsartz! Kunde det tænkes, hvis jeg faldt i Krigen, at jeg da blev balsameret og hensat blandt Tysklands Store?"

Forventningsfuld Tavshed.

Men saa gav Overstabslægen Filskov Haanden og sagde, med et stort Fødselsdagssmil:

„De er en Gavstrik! Naa, vi er gode Venner, vi to. Godmorgen!"

Det var heldigvis een av de Tyskere, der forstaar Spøg.

27. Rigsdagsmand Gustav Johannsen og Dr. Windhorst.

Bærer Lorenz Filskov Prisen blandt de udspekulerede, godmodige Drillepinde, saa er Rigsdagsmand *Gustav Johannsen* sikkert den mest lynsnart slagfærdige av alle Sønderjyder.

Engang stod han bred og mægtig foran Rigsdagens Talerstol og lyttede til en Taler. Pludselig var der en lille, spinkel Rigsdagsmand, der pikkede ham paa Axelen og skæmtefuldt sagde: „Det store Danmark spærrer mig Vejen!" Øjeblikkelig gjorde Gustav Plads og genmælede: „Men det misbruger aldrig sin Magt mod de svage!" Dette lynrappe Svar gjorde stormende Lykke. Det var ogsaa tredobbelt glimrende. For det første var det *slagfærdigt*. For det andet var det *sandt*, — det har Danmark i vor Tid viist overfor Island, Grønland og ikke mindst overfor det tyske Mindretal. Og for det tredje var det *nyttigt*, — for bagefter kom den nævnte Rigsdagsmand hen til Gustav Johannsen og sagde, at naarsomhelst han trængte til Hjælp, skulde han bare sige til, og det havde den danske Sag megen Gavn av, for Hjælperen var Dr. *Windhorst*, Formanden for det mægtige Centrumsparti. Det var igen een av de heldigvis forekommende Tyskere, der forstaar Spøg.

28. Gustav Johannsen og Gehejmeraad Jürgensen.

Engang havde *Gustav Johannsen* kæret over Mistilstandene i Nordslesvig. Saa rejste Gehejmeraad *Jürgensen* sig, — han, hvem der er fortalt om i Nr. 9 —, og sagde: „Det er altsammen godt nok, hvad det ærede Medlem siger. Men han er jo slet ikke fra Nordslesvig; det er dærimod jeg, og jeg forstaar det meget bedre." Øjeblikkelig gav Gustav sin poetiske Aare frit Løb og digtede paa staaende Fod dette Vers:

Herr Geheimrat! Sie sind zwar in Nordschleswig geboren.
Sie sind aber für Nordschleswig verloren.
Ich dagegen bin freilich in Südschleswig geboren,
bin aber von Nordschleswig erkoren.

(Hr. Gehejmeraad! De er ganske vist i Nordslesvig født og baaren,
men De er for Nordslesvig tabt og forloren.
Jeg dærimod er nok i Sydslesvig født og baaren,
men jeg er av Nordslesvig valgt og udkaaren.).

Det vittige og rammende Vers gjorde fortjent Lykke.

29. Gustav Johannsen og Kultusminister Gossler.

Det var under Kultusminister *v. Gosslers* Ægide, at der herskede en sand Mani for at pryde Skolerne med tyske Flagstænger, saadan som vi hørte om i Nr. 15. Engang, da *Gustav Johannsen* holdt en Tale om Tilstandene i Nordslesvig, greb han Lejligheden til at omtale disse Stænger som „Gossler-Stænger", hvorved han hentydede til den hatteprydede Stang, som den østrigske Landfoged Gessler lod oprejse i Altdorf og krævede hædret med Hilsen av Svejtserne, se Schillers „Wilhelm Tell".

30. Gustav Johannsen og Kultusministeren.

Den nedenfor omtalte Tildragelse hændte i 1888. Det var lige efter, at Bismarck var bleven styrtet fra Magtens Tinde og havde trukket sig krænket tilbage til sit Slot Friedrichsruh. Og det var ogsaa lige efter Udstedelsen av den herostratisk kendte preussiske Ukas, der drev det danske Sprog ud av Nordslesvigs Skoler. *Gustav Johannsen* havde atter avfyret et av sine Angreb paa Mistilstandene i Nordslesvig og særlig angrebet Sprogforordningen av Januar 1888. Saa stod *Kultusministeren* op, — om det var Gossler eller Bosse, kan jeg ikke huske, men det er jo ogsaa ret ligegyldigt. Han udtalte sig barsk avvisende: „Forordningen er der, og den bliver staaende. Der er ingen Snak om den Ting". Øjeblikkelig kom Gustav med een av sine poetiske Riposter. Dennegang gik han ud fra et kendt Citat fra Goethes „Wanderers Nachtlied" og gav det en let Ændring:

Warte nur! Balde
findest auch du
dein Friedrichsruh!

(Det oprindelige Vers lyder:
Warte nur! Balde
ruhest auch du!).

Denne kvikke Brug av det klassiske Citat gjorde stormende Lykke.

31. Gustav Johannsen og Kommandanten.

Engang var Gustav Johannsen kommen i Fortræd med sin Mund og skulde i Brummen. Han skulde, om jeg husker ret, i et magdeborgsk Fængsel, der laa under Militæret. Og han holdt sit Indtog paa en Maade, der ikke var helt almindelig blandt Straffefanger. Han tog dærned, en Dag før han skulde tiltræde, klædte sig i Kjole og Hvidt, agede i Karet til Kommandanten og gjorde ham en formel Visit. Kommandanten blev helt forbløffet over den solenne Højtidelighed, hvormed Gustav Johannsen optraadte. Gustav har nok smilet lumsk indvendig, men holdt Værdigheden, og det havde til Følge, at der blev viist ham et visst Hensyn under Fængslingstiden.

32. Redaktør Skovrøy og Amtsdommer Brockschmidt.

Medens Gustav Johannsens Brug av Guldord fra Goethe og Schillers Værker fandt særlig Sangbund hos Tyskerne, er Vitsen om „for en Ordens Skyld" sikkert den, der har taget flest Kegler hos Danskerne.

Redaktør *Skovrøy* i Tønder skrev engang et Referat fra en tysk Krigerfest, og dæri hed det, at Amtsdommer *Brockschmidt* havde sendt et Telegram til den kommanderende General og — sagtens for en Ordens Skyld — ogsaa til Kejseren. Saa blev Brockschmidt smækfornærmet og sagde, at han var sigtet for at have sendt Telegrammet „for at faa en Orden". Skovrøy satte sit aller uskyldigste Ansigt op og erklærede: saadan kunde det jo slet ikke forstaas. „For en Ordens Skyld" vilde paa Dansk blot sige: „som det skikker sig". Men Preusserne troede ham ikke. De gjorde en Pokkers Masse Ophævelser, spurgte i Øst og Vest, ogsaa paa det danske Universitet; og Professorerne Vilhelm Thomsen og Ludvig Wimmer svarede paa Ære og Samvittighed, at „for en Ordens Skyld", det vilde sandelig blot sige „som det skikker sig". — Men Preusserne var nu alligevel ligesaa kloge som Mennesker; de vidste godt nok, at Skovrøy havde haft en Ræv bag Øret, da han skrev, som han skrev. I Brummen maatte han, og dæri havde Preusserne for den Sags Skyld ogsaa Ret. — Han tabte imidlertid inte Humøret for det. Mens han sad dær, sagde han: „Andre Mennesker plejer at sitte for en Uordens Skyld. *Jeg* er den første, der sitter for en Ordens Skyld". — Den hele Sag vakte utrolig Munterhed baade sønden og norden Aa, og Preusserne fortrød vistnok bitterlig, at de ikke havde forstaaet Spøg og ladet den lille Vits synke stille til Jorden. — Nu er Skovrøys Fængsel indlemmet i Tønder Bys

Musæum, saa enhver kan rejse hen og se det historiske Sted, hvor han sad og kukkelurede „for en Ordens Skyld".

33. Sønderjyden og Patrioterne i Krohaven.

Under forrige Verdenskrig sad et Selskab av *Patrioter* i en Krohave og drak og skaalede. De drak mangengang paa den kendte Bøn „Gott strafe England!", og hver Gang de skaalede, rejste de sig op med tysk Højtidelighed. Ved Siden av dem sad en *Sønderjyde;* han lod som ingenting. — Tilsidst blev Patrioterne fortørnede paa ham og gav sig til at skælde ham Bælgen fuld for hans „Mangel paa Patriotisme". — Men hvad troer I saa, han svarede? Han sagde ligesaa stille: „Æ er it saa religiøs". Det kunde de ikke give igen paa, saa han fik Lov at sidde i Fred.

34. Jakob Madsen om Skyttegravenes Lyksaligheder.

Jakob Madsen fra Roost var med til Skyttegravskrigen i Nordfrankrig og vilde gærne lade Familien hjemme vide lidt om, hvordan han havde det. Men det var jo strængt forbudt at røbe noget om Stillingen dærude; det vilde koste Livet. Saa skrev han hjem saaledes: „I dærhjemme kan slet ikke forestille jer, hvor rart og fornøjeligt og hyggeligt vi har det hærude i vort dejlige lille *Vridsløselille*". Saa var hans Frænder hjemme klare over Stillingen. (Nøjagtig samme Udtryksform har forresten Østrigere brugt, naar de skrev hjem fra de russiske Fangelejres Elendighed).

35. Karlen fra Bukshave som Spaamand.

Den sønderjyske Fører Per Skau fra Bukshave, Laurids Skaus Broder, havde en Karl med i Felten, en skikkelig, dansk Karl. Men en Dag kom der fra ham et tysk Feltpostkort, som nær havde givet Per Skau et Slagtilfælde. Der stod saadan noget som: „Igaar tog vi Soissons. Idag tager vi Chateau-Thierry. Om en Uge holder vi Indtog i Paris". — Det var dog forfærdeligt, tænkte Per Skau. Hvad var der dog gaaet av den skikkelige, danske Karl? — Men da Per studerede nøjere efter paa Kortet, fandt han øverst ved Frimærket gnidret med Diamantskrift: „Vi naar ed spillemæ aller!" — Saa forstod han Meningen og var rolig.

36. Karlen fra Jerstal som Spaamand.

I Tilbagetogskampene 1918 deltog en *Karl fra Over Jerstal.* Ogsaa han vilde gærne skrive hjem og gjorde det paa en ejendommelig Maade. Lad os sætte, at Tyskerne først var bleven slaaet ved Chateau Thierry, dærpaa drevne ud av Soissons og tilsidst ogsaa ud av St. Quentin. Dærom meldte han paa følgende Vis: „Vi er trængt frem til Chateau Thierry. Vi har erobret Soissons. Vi har med uimodstaaeligt Heltemod indtaget St. Quentin. Hvis vi bliver ved med at gaa saa ustandselig fremad, tør jeg bande paa, at vi snart ender i — Over Jerstal". Kortet vakte ingen Mistanke i Censuren; det naaede trygt frem.

37. Hjemmeslagterens Kokkepige og Politimyndighederne.

I Dyrtiden henimod Krigens Slutning kom der Forbud mod Hjemmeslagtning. En Gaardmand i Nordslesvig havde alligevel sneget sig til at slagte en So, og det var Politiet kommet paa Spor efter. En Dag mødte det op og gennemransagede Huset fra Loft til Kælder. Der var ingenting at finde. I et Kammer laa Kokkepigen syg med indbundet Hoved og med Medicin og Temperaturtermometer ved Sengen. Hun gav sig ynkelig, og Politimændene gik naturligvis respektfuldt udenom Sygesengen; tilsidst trak de slukørede av. Da Luften atter var ren, viste det sig, at i Sengen laa ikke alene Pigen, men ogsaa den slagtede So. Det var en ny Udgave av det danske Folkeæventyr om „So i Sengen". Men det fik en lykkeligere Udgang.

38. Gaardejer Peter Lassen og Forsyningsmyndighederne.

Den sydslesvigske Fører *Peter Lassen*, Strukstrup, fik en Dag en Skrivelse fra Myndighederne: hans Køer gav ikke nok Mælk; de skulde værsgod give mere. Han lod som ingenting. Saa kom der en ny Formaning i skarpere Udtryk. Han svarede tilbage: „Jeg har saamænd ogsaa hængt Skrivelsen op i Stalden, men det har mærkelig nok ikke frugtet". Om Svaret blev taget for gode Varer, melder Historien ikke.

39. Sønderjyderne og de republikanske Matroser.

Efter Statsomvæltningen i 1918 prøvede man jo paa at proklamere en slesvig-holstensk Republik. Et Krigsskib tørnede op i Haderslev Havn, og *Matrosernes* Orkester spillede foran gamle Kejser Wilhelms Statue. Dærom sagde en lun *Sønderjyde:* „Hvad mon den Kattemusik skal til? Mon de vil fordrive gammel Wilhelm med den?" Da det røde Flag gik til Tops, sagde een: „Den vanter eno den hvi' Kors!" En anden svarede: „Bare rolig! Den kommer nok snart!" Og det slog jo godt nok til.

40. Sønderjyden Hjuler og Hjemmetyskeren.

Blandt de *Sønderjyder*, der under Krigen var gaaet nordpaa, var der een ved Navn *Hjuler*, der nu vente tilbage til sin Hjemstavn og mødte en *Hjemmetysker*, han kendte, — een av de ivrige, der siden trak sydpaa. Hjemmetyskeren sagde: „Naa, er du dær igen, Hjuler; saa hær vi nok snart oll æ Krigsforbrydere igen". — „Ja-a, snart ollsammel", svarede den anden. „Undtejn æ Kejser". Den kunde Hjemmetyskeren ikke gi igen paa. Samme Vits gik igen i talrige Udgaver.

41. Hjoredrengen ved Knivsbjærg og Bismarckstøtten.

Under Omvæltningen blev, som man veed, Bismarcks Kolossalstøtte paa Knivsbjærgtaarnet tagen ned og ført til Ascheberg syd for Slesvig By. Engang omkring den Tid kom en dansk Gæst til Knivsbjærg og hørte Sang inde fra et tilstødende Koppel. Han gik efter Lyden og fandt, for at sige det med en Variation av en kendt Sang:

Paa Knivsbjærgbondens Ager, nær Gennerbugtens By,
dær gik en l i l l e H j o r e d r e n g og sang under Sky.
Han tralrede som Lærken og drev paa treven So.
Han sang sin egen Vise i ensom Fred og Ro.

Det lykkedes ikke den fremmede at faa den lille Digter til at rykke rigtig ud med Sproget, men han fik dog fat i første Vers. Visen gik paa samme Melodi som den om Kong Wilhelm i Sønderborg.

Og Bismarck, han maa rejse a', —
— Krillevillevitbombom. —
Han skal dærhen, hvor han kom fra. —
— Krillevillevitbombom.
Er sagt. „Ich fürchte mich so sehr. —
— Krillevillevillevitbombom. —
Die Dänen sind so dumm nicht mehr".
— Krillevillevitbombom.

Det vilde være morsomt at faa fat paa hele Visen.

42. Genforeningshaabet.

I Sønderjylland cirkulerede i sin Tid følgende Vers:

De gammel Røj, vort Liferi,
de mal' di jo soet som en Torre.
De passe jo godt nok te vor Ti,
for oll saa hæ vi jo Sorre.
Men ska vi gaa soet mæ Tvaang,
de foller dow a vos engaang,
aa frem saa kommer igen de Røj, —
vi fær vor egen Trøj.

43. Hjemmetyskerens Hjemstavnsfølelse.

En Dansker og en *Hjemmetysker* stredes om de nationale Forhold i Fortid og Nutid. Tilsidst sagde Hjemmetyskeren: „Hvodan skuld æ væ andt end som tysk? Æ hær gaan i tysk Skol', æ er bløwn konfermiere aa Tysk, æ hær gaan i tysk Kirk. — Men æ sejer liggodt: hvis Tynder skuld blyw tysk igen, saa flytter æ misæl te Riif (Ribe)".

44. Den hjemvendte Kriger Adolf Søgaard.

I Bogen „Paa Vej til Danmark" av Nicolaj Svendsen og Svend Thorsen fortæller førstnævnte følgende lille hyggelige Tidsbillede.

Adolf Søgaard var av en Fejltagelse kommen med i Verdenskrigen. Han var født i Rødding, men siden med sin Fader flyttet til Vonsild ved Kolding*) og bleven dansk Undersaat. Han var en lille firskaaren Fyr med et Par troskyldige Øjne, der kikkede ærlig frem for sig. Hans Sprog var den særeste Blanding av Jysk, Militærtysk og rumænske Brokker. I 1915 fik han Lyst til at gæste Kendinge sønden Aa og gik letsindig over Grænsen uden Pas. Øjeblikkelig blev han snuppet og sendt som Kanonføde til Fronten i Rumænien. Ved Tilbagekomsten udspandt der sig paa Paskontoret følgende Samtale mellem Nic. Svendsen og Søgaard.

Han mindedes en By, der hed Budapest; det var Hovedstaden i Rumænien (!), fortalte Søgaard. Forresten havde han opholdt sig mest paa Lazaret i noget, der hed Bukarest. Det var en By, der var ikke saa lidt større end Kolding. Den 11. November tog Rumænerne deres Hovedstad, og Søgaard kom i Fangenskab.

„Hvordan havde De det saa dær?"

„Nicht godt".

*) Ligger i de 7 sønderjyske Sogne, der blev ved Danmark i 1864.

„Sagde De ikke, at De var dansk?"

„Nej. A kom ud te æ Bynder. Di kind it nowe te Vonsild".

„Naa, hvordan var der? Ligner en rumænsk Bondegaard dem i Vonsild?"

Han smiler. „Næ-æj!".

„Hvor er det da bedst?"

„Det er bedst i Vonsild".

Pause.

„De æ endda møj bæe i Vonsild".

„Og nu vil De saa hjem?"

„Ja, i Torsdags bløw a entlassen".

„Saa rejste De herop?"

„Ja, mæ æ Ekspres o 330 Mark ohne Verpflegung o Marschgebühr. Saa snød de mej endda for de 100 Mark".

„Sig mig engang, Adolf Søgaard, hvad er De nu: tysk, dansk, Socialist, Spartakist eller hvad?"

Han smiler igen godmodigt: „Dæ skal a sej dæ: a er dansk".

De var dærmed bleven dus.

Samtalen er yderst karakteristisk. Lunet ytrer sig ikke saa meget i de enkelte Ord, som i Smilet og den faamælte Udtryksform, der samtidig dækker over en ægte dansk, stilfærdig Hjemstavnsfølelse: „De æ endda møj bæe i Vonsild!" Og tilslut bryder denne Følelse igennem, naar Adolf ved Danskhedsforsikringen pludselig bliver dus med Kontor-Embedsmanden.

45. Martin Hansens Digt Løgn aa saand.

Av Bibliotekar *Martin Hansens* Digtsamling paa alsingsk Folkemaal, „Madeleine", hidsætter jeg en enkelt Prøve.

Jes Klaajsens Sön, dæ no hæ sejle
aa fate vidt omkring te söss,
kam hjem faa nöls[1]), saa de va novve,
dæ nok sku tæmle haste spöss.
Den lilld Klaaj Klaaejsen han va kommen.
Klaaj Klaaejsen! Saah? — Ja visst! — Nej pyt!
Saandt gik e Snak. — Jo, han æ kommen,
aa han ka nok faatæll jæ nyt.

No gik dæ novve fale Rögte
di nærmest Dav fro Maand te Maand,
aa Stinne Kagkunn hun va lökle,
aa hun faasikre, aaldt va saand.
Men novve taatt[2]), de va utrule,
hva Klaaej faatoeld, de gik faa vidt.
Ja, Folk di drovs om lilld Klaaj Klaaejsen;
hva novve truuj, gø aandne[3]) itt.

[1]) nylig. [2]) tyktes. [3]) andre. [4]) havde. [5]) Miner.

En Dav kam gammel Kresten Madsen,
dæ ho [4]) et Stej, hvo han ho sledt
aa arbe, aaendt de göe han aallde;
han vild no aa nok höer e let,
faa de va sjov, næ Klaaej han snakke;
hans Sprogg de va blövn saandt let staids,
aa saa gik han saa sjov aa bakke
flot av en Piif aav bare Majs.

„Hvodaant vi kam faabi e Minne [5])?
sjah, Kresten Madsen, de va stögt",
so lilld Klaaj Klaajsen lisaa vigte.
„Men hva ku de vel nött aa frögt?
E Hav va tidt saa fyldt med Minne,
te de va itt aa kom tefram,
næ saandt di ho e hielt bedække,
som Andma de kaan dækk en Dam.

Men en kaan vænn sej te saa møje,
sjell te en Springen i e Luft.
E hiele de æ itt saa fale,
næ blot en brugghe sin Faanuft
aa passe, nærr e Skiff de springe,
te sjell en springe dögte med.
Nej, dærr æ Ting, kaan æ faasikke,
som æ hæ prövve, dærr æ væ!

Æ fæk engang som Styemaand Hye
o et go Sejlskiff, — de æ saand —,
aa de va tæmle leet aa stye,
saalæng e sejle o e Vaand.
Men somti, nærr e Skiff blöv løvte
aa kytt [6]) en Mil aav en Orkan,
saa kund e kniif, de hærr æ prøvve
o de atlantisk Ocean.

Engang i Rusland fæk vi laste
med Rubelsædle aald e Last,
men da vi kam midt o Atlanten,
vaat Kaal slap op, aa vi kjø fast.
Men hva, saa fyre vi med Sædle
i fie Dögn væk yndr e Kiel
aa noej [7]) New York betids aa sikket.
E Pæeng? — Aah ja, di svandt en Diel.

Saa fæk æ Hye strass te Cardiff,
hvo vi fæk laste i en Snob,
aa saa gik de astej te Kina
vel med en Fart o hundne Knob.
Da va dæ itt aa ressekiæ,
faa da med Kaall vi sejle kons,
æ tænke nok, e Last va riggle
den Gang en syv Milljone Tons.

Men næ vi ska te Kina, maa vi
egæmmel et Hav, de ve do nok,
dærr æ saa rødt, ja æ kaa sæj som —
e Kaem o lilld Jön Jeppes Kok!
De gi et Gip, som ho di slavde
a jen Gang aald Pæ Lassens Svin,
men skinn e Suel, vi lisom sejle
i bare Saft aa Sollbævin.

Do hovse, Farao han drovne,
da han vild övr e jæ [8]) go Hav,
med Vuen aa Hæest aa aaldt e hiele.
Æ saav [9]) e Stej aa fandt et Nav, —
aa e Kaptejn, da han saav ædde
en hall Sness Skridt syd faa e Vuen,
han fandt en Guldring te sin Dædde [10])
som Farao ho gi sin Kuen".

Aa Kresten Madsen stov aa nikke;
joh, Farao han nok ku hovs.
Den lilld Klaaj Klaaejsen han betragte
emens saa stolt sin brie Bovs.
„Aah ja, en siæ jaa saa møje,
næ saandt en rejse, de æ vess.
Hielt syndne nærr e Fisk di flöje
astej i Flokke lisom Gjess.

Di flaggre fejt [11]), aa somti sönge
di lisom Graasse o dæ Flovt."
„Nej holdt!" so gammel Kresten Madsen,
de blöv ham daa e let faa grovt.
Han gik hielt ind o lild Klaaj Klaaejsen
aa saav ham styvt ind i e Öjn:
„Aaldt de med Farao æ rimlet,
men te e Fisk kaa flöj æ Lögn!"

46. Kong Kristian X og Landsfolket i Sønderjylland.

Hær skal tilføjes et Par Historier om vor Konge, da han som Sønnesøn av en Sønderjyde ogsaa hører med i denne Sammenhæng.

Engang efter Genforeningen blev han forestillet for et sønderjysk Sogneraad. Formanden foretog Præsenteringen saaledes: „Det er Gaardejer Boj Jessen; Hans Majestæt

[6]) kørt. [7]) naaede. [8]) det here. [9]) saa, øjnede. [10]) Datter. [11]) ligefrem.

Kong Kristian X. Det er Gaardejer Knud Iversen; Hans Majestæt Kong Kristian X. Det er Gaardejer Ole Svendsen; Hans Majestæt Kong Kristian X. — —". Da han var naaet saa vidt, bøjede Kongen sig ned til ham og sagde: „Hør, troer De nu ikke snart, det er gaaet op for de tilstedeværende, hvem jeg er?"

Ved Genforeningsfærden 1920 kom Kongen bl. a. til Saxborg Kro, hvor der staar en Mindesten for Frederik VIIs Ophold dær paa Egnen. En lille 7aars Purk kom hen til Kongen og spurgte troskyldig: „Er do æ Kung?" Strax svarede Kongen paa Folkemaalet: „Ja-a, tho de er æ da, aa de æ mi Kuen, aa de æ mi to Dræeng!"

Ved et Indtog i Kristiansfeld stod der blandt Tilskuerne to tyske Damer, vist omtrent de eneste Tyskere, der er tilovers i Flækken. De underholdt sig temmelig ugenert og højrøstet om, hvad de saa. Den ene sagde til den anden: „Smuk er han ikke". Hvorpaa Kongen bøjede sig ned fra Hesten og sagde: „Jamen, han har gode Øren!"*).

47. Alsingeren og Sønderborgkonen.

Til allersidst skal fortælles følgende Historie.

En gammel ivrig tysk *Sønderborgkone* gik og snakkede paa Tysk med en *Alsinger*. Hun klagede gudsjammerligt over de forfærdelige, uudholdelige, rædselsfulde Tilstande, efter at det urtyske Land ved den skændige Versaillesfred var bleven røvet av de nederdrægtige Danskere. Tilsidst sagde hun jamrende: „Jeg kan slet ikke dø, før dette dejlige Land igen er blevet tysk!"

Alsingeren tilkastede hende et medlidende Blik og sagde: „Stakkels gamle Kone! Saa kommer De *aldrig* til at dø!"

Lad os Danske gøre vort bedste til, at dette paa een Gang religiøst tillidsfulde og humørfyldt frejdige Haab ikke skal blive skuffet!

*) Hær tilføjes en Historie, som ikke er fra Sønderjylland, men som giver et godt Exempel paa Kongens Slagfærdighed. Paa en Ridetur i Dyrehaven mødte han en Snes Ungkommunister, der hilste ham med oprakt Knytnæve og Raabet: „Rød Front!" Øjeblikkelig krængede Kongen sin Ridekappes Inderside udad og svarede: „Rødt Foer!" — Dær er vist en Snes Kommunistnæser bleven adskilligt længere end de i Forvejen var.

INDHOLD

Indledning.
1. Uffe hin Spage og Saxerne .. 5
2. Hertug Knud Lavard overfor Stimanden og overfor Venderfyrsten Henrik 6
3. Herremanden Sorteplov og Prins Erik Lam 7
4. Ridder Iver Ottesøn og Holsteneren Hr. Buske 7
5. Pastor Carsten Lorenzen og Hertug Frederik av Nørborg 8
6. Brorsons Vise om David og Goliat 8
7. Digteren Johannes Ewald om Frasen „Draussen bei mir" ... 10
8. Kaptejn Werner Abrahamson og det kongerigske Tyskeri... 11
9. Hjemmetyske Satirer mod Danskheden 12
10. Værkmester Kruse og Prins Frederik av Noer 14
11. Pastor Jørgen Hansen og Prins Frederik av Augustenborg ... 15
12. Slagtermester Reimers og Kong Wilhelm av Preussen .. 15
13. Professorerne i Kiel 16
14. Præsterne 17
15. Lærerne 20
16. Sønderjyden og den hjemmetyske Brandmajor 22
17. Maren Vaskerkone og Naadigfruen 22
18. Ondt Naboskab 23
19. Pastor Kristen Karstensens „Alsinger-Vihs" 23
20. Konsul Olesen og Officeren.. 23
21. Konsul Olesen og Gendarm Rasmussen 24
22. Mødedeltagerne og Gendarmen 24
23. Stakitmaleren og Gendarmen 25
24. Boysen Jessen og Gendarmen 26
25. Købmand Lorenz Filskov og Gendarmvagtmester Parbs ... 27
26. Købmand Filskov og Overstabslæge Friherre v. Finke ... 28
27. Rigsdagsmand Gustav Johannsen og Dr. Windhorst 29
28. Gustav Johannsen og Gehejmeraad Jürgensen 29
29. Gustav Johannsen og Kultusminister Gossler 30
30. Gustav Johannsen og Kultusministeren 30
31. Gustav Johannsen og Kommandanten 31
32. Redaktør Skovrøy og Amtsdommer Brockschmidt 31
33. Sønderjyden og Patrioterne i Krohaven 32
34. Jakob Madsen om Skyttegravenes Lyksaligheder 32
35. Karlen fra Bukshave som Spaamand 32
36. Karlen fra Jerstal som Spaamand 33
37. Hjemmeslagterens Kokkepige og Politimyndighederne 33
38. Gaardejer Peter Lassen og Forsyningsmyndighederne 33
39. Sønderjyderne og de republikanske Matroser 34
40. Sønderjyden Hjuler og Hjemmetyskeren 34
41. Hjoredrengen ved Knivsbjærg og Bismarckstøtten 34
42. Genforeningshaabet 35
43. Hjemmetyskerens Hjemstavnsfølelse 35
44. Den hjemvendte Kriger Adolf Søgaard 35
45. Martin Hansens Digt „Lögn aa saand" 36
46. Kong Kristian X og Landsfolket i Sønderjylland 37
47. Alsingeren og Sønderborgkonen 38

Nørrebros Bogtrykkeri, København